

Linguistics, Literary Studies, History, and Philosophy

FRI-229-2-LLSHP(S)-01

FUNCTIONAL ELLIPSIS OF CONSTITUENTS IN NOUN-HEADED PREPOSITIONAL PHRASES IN SPOKEN FRENCH⁸⁷

Assoc. Prof. Veska Kirilova, PhD

Department of Romance Languages

St. Cyril and St. Methodius University

Veliko Turnovo, Bulgaria

Phone: 062 618 283

E-mail: v.dimitrova@ts.uni-vt.bg

Abstract: *This study focuses on the functional ellipsis of constituents in certain prepositional expressions with a nominal head in the spoken usage of contemporary French. The analysis concerns constructions such as *au niveau de*, *du côté de*, and *du point de vue de*, which frequently occur in reduced forms in conversational speech. The study examines the mechanisms of formal-syntactic reduction and the reasons for their emergence. It is shown that the reduction process operates within a limited scope and does not affect all the prepositional constructions under consideration to the same degree. The occurrence of elliptical processes depends on the semantic characteristics of the nominal head, on those of its syntactic complement, as well as on the pragmatic conditions of the speech situation. The findings indicate that functional ellipsis contributes to the optimization of communication, while at the same time reflecting a tendency toward the grammaticalization of certain prepositional expressions in contemporary French.*

Keywords: *prepositional expressions with a nominal head, nominal complements, ellipsis, spoken usage, French language*

ВЪВЕДЕНИЕ

В лингвистичната традиция предложните изрази (ПИ) се определят чрез техните основни семантико-синтактични характеристики: 1) семантична цялост на израза, подобна на тази на простия предлог, 2) тясна свързаност на съставлящите го елементи, които изискват допълване, и 3) синтактично устойчив характер на групата (Adler, S., 2001: 158). Значителна част от тези конструкции съдържат субстантивно ядро и следват модела на образуване *предлог + (членна форма) + съществително име + предлог*. При някои изрази съществителното име е придружено от членна форма (*au sujet de*, *à l'attention de*, *au bord de*), при други тя липсва (*par suite de*, *par rapport à*). Според някои изследователи това различие поставя под въпрос статута на конструкции от първия вид, определяни от тях като „свободни синтагми“ (Adler, S., 2001: 158). Известно основание за това им дава противоречивия синтактично-функционален характер на разглежданите конструкции. От една страна, те имат обща продуктивна структурна схема на образуване, а от друга страна, при анафорично повторение субстантивното им ядро може да бъде детерминирано от притежателни прилагателни (*au sujet du roman => à son sujet*, *à l'égard de la réforme => à son égard*), от показателни прилагателни (*au sujet du roman => à ce sujet*), може да бъде съпроводено от въпросително прилагателно (*à quel sujet*), подобно на свободните словосъчетания. Обяснение на подобно противоречиво поведение може да се намери в твърдение на Грос, че изразите притежават различна степен на устойчивост, която определя техния трансформационен потенциал, и че те принадлежат към континуума свободни словосъчетания => устойчиви изрази (Gross, G., 1996). Възникват няколко въпроса, отговор на които се опитва да даде настоящото изследване: 1) какво е мястото на предложните конструкции със субстантивно ядро, обект на синтактични трансформации,

⁸⁷ Докладът е представен пред секция „Езикознание, литературознание, история и философия“ на 64-тата научна конференция на Русенския университет „Ангел Кънчев“ и Съюза на учените-Русе на 17 октомври 2025 година с оригинално заглавие на български език: ФУНКЦИОНАЛНА ЕЛИПСА НА КОНСТИТУЕНТИ В ПРЕДЛОЖНИ ИЗРАЗИ СЪС СУБСТАНТИВНО ЯДРО В УСТНАТА ПРАКТИКА НА ФРЕНСКИЯ ЕЗИК

върху континуума свободни предложни словосъчетания => устойчиви предложни изрази, 2) кои са формално-синтактичните промени, които настъпват при функционалната им употреба в устната практика на френския език, и 3) кои са лексико-семантичните и прагматичните фактори, които ги обуславят и позволяват функционирането на редуцираните им форми.

ИЗЛОЖЕНИЕ

1. Континуумът свободни предложни словосъчетания – предложни изрази

Предложните изрази със субстантивно ядро са изградени по схемата *предлог + (членна форма) + съществително име + предлог*, като вторият предлог обикновено свързва субстантивното ядро с неговото субстантивно допълнение⁸⁸. Конструкциите, чието субстантивно ядро е съпроводено от членна форма (*предлог + членна форма + същ. + предлог*), притежават по-ниска степен на устойчивост поради наличието на позиция на детерминант пред номиналното ядро, което позволява, според контекста и семантиката, при анафоричната им употреба проява на различни синтактични трансформации (*au sujet de* → *à son sujet*, *à quel sujet*, *à ce sujet*). Конструкциите, при които субстантивното ядро не е съпроводено от членна форма (*предлог + същ. + предлог*), като напр. *en dépit de*, *à raison de*, *à cause de*, притежават по-висока степен на устойчивост, която блокира синтактичните трансформации. С оглед на гореизложеното, може да се направи изводът, че предложните изрази със субстантивно ядро се разпределят в две основни групи: 1) устойчиви предложни изрази (УПИ), отличаващи се с висока степен на синтактична и семантична фиксираност, и 2) синтактично променливи предложни изрази (СППИ), характеризиращи се с относителна нестабилност, допускаща структурни и семантични трансформации. Свободните предложни словосъчетания (СПС) и устойчивите предложни изрази (УПИ) заемат двата полюса на континуума, докато синтактично променливите предложни изрази (СППИ) се разполагат между тях: СПС => СППИ => УПИ.

2. Функционална елипса на предложен конституент в предложен израз на синтагматично ниво

2.1. Елипса на задпоставен предложен конституент

Във френския език при анафоризация се наблюдава употреба на редуцирани форми на синтактично променливи предложни изрази (СППИ): задпоставеният предлог на предложния израз изпада заедно със субстантивното допълнение, а позицията на актуализатора пред субстантивното ядро се заема от друг детерминант в зависимост от контекста: *au sujet de la réforme* => *à son sujet* => *à quel sujet*. Наблюдаваните промени се обуславят, от една страна, от синтактичен фактор – налична позиция на актуализатор пред субстантивното ядро, от друга страна, от семантичен фактор – предложните изрази имат „композиционен смисъл“, синтактичната конструкция е по-прозрачна (Adler, S., 2001: 159). Синтактичното поведение на подобни предложни изрази е различно от това на свободните предложни синтагми, тъй като „ядрото на израза не може да приема мн.ч. и не са допустими други промени, напр. не може да се каже : *au sujet intéressant de*, *au seul sujet de*“ (Adler, S., 2001: 160), а това е показателно за определена степен на семантична устойчивост на СППИ.

Интерес представляват и случаи, при които редуцирането на предложна конструкция, последвана от субстантивно допълнение, е свързано не само с изпадане на задпоставения предлог в СППИ, но и на членната форма пред предложното субстантивно допълнение. Между субстантивното ядро на израза и неговото допълнение се установяват формално паратактични отношения. : *c'est intéressant ça au niveau Ø prix?* (пример на Danon-Boileau&Morel 1997: 195). Разглежданият вид елипса би могъл да бъде определен като *верижна синтактична елипса*, тъй като засяга последователно двата синтактични елемента в предложната синтагма – задпоставения

⁸⁸ Ролята на допълнение към предложния израз би могла да се изпълнява не само от съществително име, но също и от числителни имена, от цели изречения: *Je fume une cigarette en envoyant la fumée très loin devant moi. J'ai les yeux dans le vague. Je sais maintenant que c'est Beautiful Day, Ø coté Ø dix contre un qui l'a emporté dans la dernière ligne droite* (Gavalda, A., 1999: 9). Редуцираният ПИ *genre* би могъл да въведе като свое допълнение цяло изречение: *Ø Genre Ø je raccompagne une bonne copine à son taxi, je frotte ses manches pour la réchauffer et je devise sur la nuit à Paris* (Gavalda, A., 1999: 13).

предлог в израза и актуализатора на субстантивното допълнение. Елипсиралите структури се наблюдават обикновено в устната практика на френския език, но Данон-Боало и Морел отбелязват, че те могат да се срещнат също и в писмената реч: *au niveau Ø maîtrise c'est pas possible?* (Danon-Boileau & Morel 1997 :194).

Устойчивите предложни изрази (УПИ) също са обект на елиптични процеси в устната практика на френския език. Такъв е предложният израз *en face de*, който е образуван по схемата *предлог + същ. + предлог*. Последван от допълващо го съществително име, той би могъл да бъде редуциран до предложната структура *предлог + същ. + Ø*, след изпадане на задпоставения предлог: *en face Ø la mairie*. Важно е да се отбележи обаче, че в този случай не се наблюдава верижна синтактична елипса на детерминанта при субстантивното допълнение: *L'hôtel est en face Ø la gare, en face Ø la poste*. Редуцираната форма на разглежданата предложна конструкция, *en face Ø*, започва да навлиза, макар и епизодично, в речта на радиожурналисти, какъвто е случаят с коментатор на ръгби мач: *il tire en face Ø les poteaux*. (<https://forum.wordreference.com/threads/en-face-de-x-sans-pr%C3%A9position.2241275/>). Членната форма, съпровождаща предложното субстантивно допълнение, се запазва, тъй като допълнението реферира към познат или контекстуално определен обект или понятие: *en face le pont*. Радио отбелязва, че елипсата на предлога, въвеждащ предложното субстантивно допълнение, спомага за засилване на автономността на задпоставения предлог в израза (Cadiot, 1991 в Adler, S., 2001: 163).

2.2. Функционална елипса на предпоставен предложен конституент

Друг тип редукция засяга предложния конституент, въвеждащ субстантивното ядро. Този процес се наблюдава по-рядко. Такъв е случаят например при употреба на редуцираната форма *rapport à* вместо пълната форма на предложния израз *par rapport à*: *Le président du conseil a dit deux mots dans le tuyau de l'oreille [du préfet de police], Ø rapport à vous, en conférant avec M. Chapuzot* (<https://www.cnrtl.fr/definition/rapport>). Формалните промени, които се наблюдават, са следните: *предлог + същ. + предлог => Ø + същ. + предлог*, и те са продиктувани от прагматични фактори, обусловени от закона за езиковата икономия.

2.3. Функционална елипса на предложните конституенти в предложния израз

Особен интерес представляват случаите на елипса на двата предложни конституента, придружаващи субстантивното ядро в СППИ, въпреки че задпоставеният предлог обозначава специфични семантични отношения между това ядро и неговото допълнение. Разглежданите елиптични процеси се наблюдават при изразяване на следните видове семантични отношения:

а) Времеви отношения

При някои предложни изрази, които изразяват времеви отношения, като *au début de, à la fin de*, се наблюдава изпадане и на двата им предложни конституента, когато са в колокация с думи с времева семантика, обозначаващи конкретна година или месец: *Elle a choisi une robe très jolie et assez chère pour le mariage de sa cousine Ø fin Ø août*. (Gavalda, A., 1999:19). *Impossible de trouver des sandales blanches Ø fin Ø août*. (Gavalda, A., 1999: 21). При този вид предложни изрази би могло да се наблюдава разширяване на семантичния периметър на субстантивното допълнение към подразбиращ се времеви диапазон: *Nous discuterons de ce point fin réunion*.

б) Пространствени и дискурсно-тематични отношения

Друга група предложни изрази, които биха могли да функционират с редуцирана структура, представена само от субстантивното ядро, са предложните изрази, обозначаващи пространствени отношения (посока, ориентация или позиция по отношение на нещо) – *au niveau de, du côté de, en face de*, както и такива, обозначаващи топоса – *au sujet de*: *Les feuilles Smoking Brown sont imbattables Ø niveau Ø qualité/prix !* (пекламен текст: <https://streetshop-france.fr/headshop/503-feuilles-king-size-slim-brown-non-blanchies-smoking-8414775013547.html>); – *Vous parlez espagnol ? – Moyen. Ø Niveau Ø école*. (Pancol, K., 2020: 10); *Ø Sujet Ø Causerie Sécurité: 9 idées de Réunion Sécurité* (заглавие на статия в подкаст: <https://dati-plus.com/sujet-causerie-securite/>); *Ø côté Ø jardin; Ø côté Ø dépenses, nous nous en sortons mieux*. Между субстантивното ядро на предложния израз и допълващия синтактичен елемент

се установяват паратактични отношения: Ø субстантивно ядро Ø субстантивно допълнение. Налице е ясна формална лексикализация на редуцираната форма на ПИ (от предложния израз е запазена само лексикалната форма на съществителното име), но с функционална граматикализация, защото тя функционира като предлог (Camprubi, M., 1997: 192): *Notre hôtel est situé Ø côté Ø gare.*" (рекламна обява за хотел в Booking.com); *Ø Côté Ø saveurs en réécoute sur France Bleu : retrouvez nos programmes, nos invités exclusifs et abonnez-vous aux podcasts !* (<https://www.francebleu.fr/emissions/cote-saveurs>). Използването на ПИ с елипсирани предлози в рекламни текстове или заглавия на статии би могло да бъде обяснено с действието на стилистичен фактор, чрез който се постига определен ефект – привличане на вниманието на потребителя. Проявата на тези елипсични процеси е формална и не нарушава семантиката на предложната синтагма.

в) Качествени отношения

Предложни изрази, насочващи към качествено определяне на синтагматично ниво, като *du genre de, du style de, à la façon de*, също могат да претърпят елипсични процеси в устната практика на френския език. Те се използват при прецизиране на дадена категория или въвеждат конкретен пример: *Je lui décoche un sourire mutin, Ø genre Ø flèche de Cupidon mais en plus réservé.* (Gavalda, A., 1999: 5); *Il a ouvert un bouton supplémentaire à sa chemisette et il a même remis sa médaille de baptême Ø façon Ø petit dur encore tendre. Les filles adorent.* (Gavalda, A., 1999: 78). При посочените примери се наблюдава верижна синтактична елипса в образуваната предложна синтагма – изпадането на задпоставения предлог на предложния израз води до изпадане на членната форма на предложното допълнение. Следва да се отбележи обаче, че е възможно субстантивното допълнение в редуцирания ПИ да запази своя детерминант, когато то реферира към познат или контекстуално обусловен обект или понятие: *Elle leur parle comme si elle avait des lunettes spéciales (du genre le rayon X de Superman) [...]* (Gavalda, A., 1999: 101); *non non des cubes tu vois genre le cube noir là-bas* (пример на Danon-Boileau&Morel 1997: 200). Проявата на наблюдаваните процеси се дължи предимно на семантичен фактор – семантичната стойност на субстантивното ядро в предложния израз. Специфичната семантика на субстантивното ядро в разглежданите предложни изрази е насочена към няколко тематични области:

- а) Тематично кадриране на фразично ниво – напр. *point de vue, niveau, côté*;
- б) Качествено определяне на синтагматично ниво напр. *genre, style, façon* (Danon-Boileau&Morel 1997): *ça me dégoûte Ø question Ø comportement humain; Bon d'accord, il vous téléphone et vous dit bonjour, mais avant de pondre un roman rose, il serait temps de savoir ce que ce garçon a dans le bide Ø côté Ø sentiment.* (Danon-Boileau&Morel 1997: 196); *Ses quelques bons mots, Ø façon Ø James Bond, font toujours mouche.* (Danon-Boileau&Morel 1997: 197);
- в) Изразяване на пространствени отношения, както в редуцирания предложен израз *face => Ø face Ø la mairie: Ça se trouve Ø face Ø la mairie* (пример на Camprubi, M., 1997: 192).

3. Функционална елипса на фразично ниво

3.1. Функционална елипса на задпоставен предложен конституент

Когато два предложни израза, намиращи се в отношения на координация, имат общо субстантивно допълнение, се наблюдава елипса на задпоставения предлог в първия ПИ заедно с общото субстантивно допълнение, с цел да се избегне неговото повторение. В този случай могат да се разграничат следните случаи:

а) Предлозите, въвеждащи общото субстантивно допълнение към двата координирани предложни израза, са еднакви - изпада предлогът на първия ПИ : *en dépit de ou à cause de => en dépit Ø ou à cause de: En dépit Ø ou à cause du danger, elle entame une histoire d'amour passionnée avec le tueur.*

б) Предлозите, въвеждащи общото субстантивно допълнение към двата координирани предложни израза, са различни – изпада предлогът в първия ПИ: *grâce à ou à cause de => grâce Ø ou à cause de: Céline devient l'écrivain que l'on connaît grâce Ø ou à cause d'une période sombre de l'Histoire; à cause de ou grâce à => à cause Ø ou grâce à: Ils font partie de moi, de ce que je suis, peut-*

être à cause Ø ou grâce à la solitude dans laquelle j'ai grandi (примери на Aoi 2018: 198), *Grâce ou à cause de toi, je me suis perfectionnée dans l'art du faux semblant.* (<https://urbanica.ca/article/lettre-a-mon-trouble?>).

Предложната елипса в разглежданите ПИ е семантично и синтактично обусловена – запазва се задпоставеният предлог на втория ПИ, който е в колокация с експлицитно изразеното субстантивно допълнение.

При съюзно свързване на предложен израз с предлог се наблюдава изпадане на задпоставения предлог на предложния израз, с цел да се избегне повторението на общото субстантивно допълнение: *Et allons même jusqu'à imaginer que tous ces inconnus de la veille, grâce Ø ou malgré leur grande diversité, parviennent à pondre un texte qui définit ce que signifie "être de Gauche", parfait ! Mais ensuite ?* (пример на Aoi 2018: 199); *...que l'on peut apprécier à cause Ø ou malgré ses défauts.* (пример на Aoi 2018: 198).

В разглежданите случаи би могло да се говори за контекстуална обусловеност. Изпадналият предлог от ПИ, въвеждащ субстантивното допълнение, се подразбира.

3.2. Изпадане на субстантивно ядро и предпоставен предложен конституент

Изпадане на предложното ядро и на предпоставения му предлог може да се наблюдава в контекста на координация на два еднакви предложни изрази. Редуцираната форма на втория предложен израз е представена само от задпоставения предлог, който въвежда субстантивното допълнение (*il a réussi en dépit de sa maladie et Ø de son état moral*). Възможно е също разделяне на предложния израз от вметнатото изречение, което е показателно за относителната автономност на втория предлог в ПИ – *en dépit, dit-il, de sa maladie/ en dépit, d'ailleurs, de sa maladie* (Adler, A., 2001: 162). Наблюдаваната елипса е контекстуално обусловена.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Направеното изследване относно функционалното изпадане на конституенти от предложни изрази със субстантивно ядро от вида *предлог (+ членна форма) + същ. + предлог*, последвани от субстантивно допълнение, сочи наличие на редуцирани форми в устната практика на френския език, резултат от действието на елиптични процеси. На синтагматично ниво елипсата може да обхване различни конституенти на ПИ, което води до функционална вариантност. Елиптичните процеси, наблюдавани на синтагматично ниво, засягат различни конституенти в предложните изрази: 1) задпоставения предложен конституент – обикновено заедно с него изпада и членната форма на субстантивното допълнение (*du côté argent*), 2) предложния конституент, въвеждащ субстантивното ядро в ПИ (*par rapport à => rapport à*), и 3) двата предложни конституента на ПИ (*côté argent*).

Проведеният анализ разкрива тенденция към формално-функционална редукция на предложните изрази вследствие на изпадането и на двата предложни конституента, което води до граматикализация на субстантивното ядро. Това ядро функционира като предлог и установява паратактични отношения със субстантивното допълнение в структурата *съществително + съществително*, без да се нарушава семантичната цялост на предложния израз. Проявата на разглежданите елиптични процеси се обуславя от лексико-семантични, синтактични, стилистични и дискурсни фактори.

На фразично ниво се установяват елиптични процеси в контекста на координация. Те могат да се проявят в няколко разновидности: между два различни предложни изрази с общо допълнение, при което изпада задпоставеният предлог на първия израз; между предложен израз и предлог с общо допълнение, където изпада задпоставеният предлог на предложния израз; както и между два еднакви предложни изрази, при което отпадат субстантивното ядро и предпоставеният предлог на втория израз.

REFERENCES

- Adler, S. (2001). Les locutions prépositives : questions de méthodologie et de définition. *Travaux de linguistique*, 42-43 (1-2), 157 -170.
- Adler, S. (2005). Un paramètre discursif dans l'ellipse des régimes prépositionnels. *Journal of French Language Studies*, 15(03), 219 – 234.

Camprubi, M. (1997). Les locutions prépositives dans une approche contrastive. *Faits de langues*, 9, Mars 1997. *La préposition : une catégorie accessoire?* 185-192.

Danon-Boileau, L. & Mary-Annick, Morel. Question, point de vue, genre, style... : les noms prépositionnels en français contemporain. In: *Faits de langues*, 9, Mars 1997. *La préposition : une catégorie accessoire?* pp. 193-200.

Gross, G (1996). *Les expressions figées en français : noms composés et autres locutions*. Paris: Ophrys.

Gross, G. (2006). Sur le statut des locutions prépositives. *Modèles linguistiques*, 53. URL : <http://journals.openedition.org/ml/517> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/ml.517> (Accessed on 17.08.2025).

Gross, G. (2002). *Manuel d'analyse linguistique*. Villeneuve d'Ascq: Presses universitaires du Septentrion.

Shiraishi, Aoi. (2018). *Discordances dans l'ellipse périphérique en français*. Linguistique. Paris Cité: Université Sorbonne.

Stoyanova, N. (2020). Distinguishing homonyms from the lexico-semantic field of the word 'limite' ('boundary') in French language teaching. *STUDIA PHILOLOGICA*. (2020), 39 (2), 97–107. Online ISSN: 2534-9236 (**Оригинално заглавие:** Стоянова, Н. (2020). Разграничаване на омонимите от лексико-семантичното поле на думата „limite“ („граница“) в обучението по френски език. *STUDIA PHILOLOGICA* (2020), 39 (2), 97-107). Online ISSN: 2534-9236).

Експерпирани източници

Gavalda, A. (1999). *Je voudrais que quelqu'un m'attende quelque part*. Paris: Le Dilletante.

Pancol, K. (2020). *Eugène et moi*. Paris: Albin Michel.

<https://forum.wordreference.com/threads/en-face-de-x-sans-pr%C3%A9position.2241275/> (Accessed on 15.02.2025).

<https://dati-plus.com/sujet-causerie-securite/> (Accessed on 27.03.2025)

<https://www.cnrtl.fr/definition/rapport> (Accessed on 11.02.2025).

<https://streetshop-france.fr/headshop/503-feuilles-king-size-slim-brown-non-blanchies-smoking-8414775013547.html> (Accessed on 29.03.2025).

<https://urbania.ca/article/lettre-a-mon-trouble?> (Accessed on 10.04.2025).